YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

4 päivänä kesäkuuta 2009 *

Yhdistetyissä asioissa C-22/08 ja C-23/08,

joissa on kyse EY 234 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Sozialgericht Nürnberg (Saksa) on esittänyt 18.12.2007 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 22.1.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Athanasios Vatsouras (C-22/08) ja

Josif Koupatantze (C-23/08)

vastaan

Arbeitsgemeinschaft (ARGE) Nürnberg 900,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit A. Ó Caoimh, J. N. Cunha Rodrigues (esittelevä tuomari), U. Lõhmus ja P. Lindh,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 4.2.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Blaschke,

– Tanskan hallitus, asiamiehinään J. Bering Liisberg ja B. Weis Fogh,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. Wissels ja M. de Grave,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään I. Rao ja J. Coppel,

– Euroopan parlamentti, asiamiehinään E. Perillo, A. Auersperger Matić ja U. Rösslein,

– Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään M. Veiga ja M. Simm,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään D. Maidani ja F. Hoffmeister,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.3.2009 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat EY 12 ja EY 39 artiklan tulkintaa sekä Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY,

75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY (EUVL L 158, s. 77; oikaisut EUVL 2004, L 229, s. 35, L 197, s. 34 ja EUVL 2007, L 204, s. 28) 24 artiklan 2 kohdan pätevyyttä.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa ovat vastakkain yhtäältä Vatsouras ja Koupatantze ja toisaalta Arbeitsgemeinschaft (ARGE) Nürnberg 900 (jäljempänä ARGE) ja jotka koskevat työnhakijoille myönnettävän perusturvan, jota kyseisille henkilöille oli myönnetty, maksamisen lopettamista.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Direktiivin 2004/38 johdanto-osan ensimmäisessä ja yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) Unionin kansalaisuus antaa jokaiselle unionin kansalaiselle henkilökohtaisen perusoikeuden liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella perustamissopimuksessa asetettujen rajoitusten ja ehtojen sekä sen soveltamiseksi toteutettujen toimenpiteiden mukaisesti.

– –

(9) Unionin kansalaisella olisi oltava oikeus oleskella vastaanottavassa jäsenvaltiossa enintään kolmen kuukauden ajan ilman, että hänelle asetetaan muita vaatimuksia, tai ilman, että häneltä edellytetään muita muodollisuuksia kuin se, että hänellä on voimassa oleva henkilötodistus tai passi, sanotun kuitenkaan rajoittamatta työnhakijoihin sovellettavaa suotuisampaa kohtelua sellaisena kuin se on tunnustettuna yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännössä.”

4 Direktiivin 2004/38 6 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella enintään kolmen kuukauden ajan ilman muita edellytyksiä tai muodollisuuksia kuin se, että heillä on oltava voimassa oleva henkilökortti tai passi.

2. Edellä 1 kohdan säännöksiä sovelletaan myös perheenjäseniin, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, joilla on voimassa oleva passi ja jotka tulevat unionin kansalaisen mukana tai seuraavat häntä myöhemmin.”

5 Direktiivin 2004/38 7 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisilla on oikeus oleskella toisen jäsenvaltion alueella yli kolmen kuukauden ajan

a) jos he ovat työntekijöitä tai itsenäisiä ammatinharjoittajia vastaanottavassa jäsenvaltiossa; – –

– –

3. Sovellettaessa 1 kohdan a alakohtaa unionin kansalainen, joka ei enää ole työntekijä tai itsenäinen ammatinharjoittaja, säilyttää työntekijän tai itsenäisen ammatinharjoittajan aseman

– –

c) jos hän alle vuoden kestäneen määräaikaisen työsuhteen päätyttyä tai kahdentoista ensimmäisen kuukauden aikana joutuu asianmukaisesti rekisteröidyksi työttömäksi tahtomattaan ja ilmoittautuu työnhakijaksi asianomaiseen työvoimatoimistoon. Tällöin hän säilyttää työntekijän asemansa vähintään kuuden kuukauden ajan;

– –”

6 Kyseisen direktiivin 14 artiklassa säädetään erityisesti seuraavaa:

”1. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 6 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he eivät muodosta kohtuutonta rasitetta vastaanottavan jäsenvaltion sosiaalihuoltojärjestelmälle.

2. Unionin kansalaisella ja hänen perheenjäsenillään on 7, 12 ja 13 artiklassa säädetty oleskeluoikeus sikäli kuin he täyttävät näissä artikloissa säädetyt edellytykset.

– –

4. Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 kohdassa säädetään, unionin kansalaista tai hänen perheenjäseniään koskevaa karkottamistoimenpidettä ei saa missään tapauksessa toteuttaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta VI luvun säännösten soveltamista, jos:

– –

b) unionin kansalainen on tullut vastaanottavan jäsenvaltion alueelle työnhakuun. Tässä tapauksessa unionin kansalaista tai hänen perheenjäsentään ei saa karkottaa niin kauan kuin unionin kansalainen voi esittää näyttöä siitä, että hän jatkaa työnhakua ja että hänellä on todellisia mahdollisuuksia löytää työtä.”

7 Direktiivin 2004/38 24 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jollei perustamissopimuksessa ja johdetussa oikeudessa annetuista nimenomaisista erityismääräyksistä muuta johdu, kaikkia vastaanottavan jäsenvaltion alueella tämän direktiivin nojalla asuvia unionin kansalaisia on kohdeltava jäsenvaltion kansalaisten kanssa tasavertaisesti perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla aloilla. Tämä

oikeus on ulotettava koskemaan perheenjäseniä, jotka eivät ole minkään jäsenvaltion kansalaisia, mutta joilla on oleskeluoikeus tai oikeus pysyvään oleskeluun.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, vastaanottavan jäsenvaltion ei tarvitse myöntää oikeutta sosiaaliavustukseen oleskelun ensimmäisten kolmen kuukauden aikana tai soveltuvassa tapauksessa 14 artiklan 4 kohdan b alakohdassa säädetyn pidemmän ajanjakson aikana muille kuin työntekijöille tai itsenäisille ammatinharjoittajille taikka henkilöille, joilla säilyy tällainen asema, ja heidän perheensä jäsenille eikä sen tarvitse myöntää heille ennen pysyvän oleskeluoikeuden saamista toimeentulotukea opintoja varten, ammattiin johtava koulutus mukaan luettuna, opintorahan tai -lainan muodossa.”

Kansallinen säännöstö

8 Saksan sosiaaliturvalain II osan (Sozialgesetzbuch II, jäljempänä SGB II) – Työnhakijoille myönnettävä perusturva – 7 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä osassa säädettyjä etuuksia saavat henkilöt,

1) jotka ovat täyttäneet 15 vuotta eivätkä ole vielä saavuttaneet 7 a §:ssä säädettyä ikärajaa,

2) jotka ovat työkelpoisia,

3) jotka ovat avustuksen tarpeessa ja

4) joiden tavanomainen asuinpaikka on Saksan liittotasavallassa

2. – – Etuuksia ei myönnetä ulkomaalaisille, joiden oleskeluoikeus perustuu pelkästään työn hakemiseen, heidän perheenjäsenilleen eikä niille, joilla on turvapaikanhakijoille myönnettävistä etuuksista annetun lain [Asylbewerberleistungsgesetz] 1 §:n nojalla oikeus etuuksiin. Edellä mainittu ei vaikuta oleskeluoikeutta koskeviin säännöksiin.”

9 Saksan sosiaaliturvalain XII osan (Sozialgesetzbuch XII) – Ulkomaalaisille myönnettävät sosiaaliavustukset – 23 §:n 3 momentin mukaan ulkomaalaisilla, jotka ovat saapuneet maahan saadakseen sosiaaliavustuksia tai joiden oleskeluoikeus perustuu pelkästään työn hakemiseen, ei ole oikeutta sosiaaliavustuksiin.

10 Turvapaikanhakijoille myönnettävistä etuuksista annetun lain 1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Tässä laissa säädettyihin etuuksiin on oikeus ulkomaalaisilla, jotka tosiasiallisesti oleskelevat liittovaltion alueella ja

1) joilla on menettelystä turvapaikka-asioissa annetun lain [Asylverfahrensgesetz] mukainen oleskelulupa,

_ –”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

Asia C-22/08

11 Vatsouras, joka on 10.12.1973 syntynyt Kreikan kansalainen, tuli Saksaan maaliskuussa 2006.

12 Hän haki 10.7.2006 ARGE:lta SGB II:n mukaisia etuuksia. ARGE myönsi hänelle tällaisia etuuksia 27.7.2006 tekemällään päätöksellä 30.11.2006 asti. Tulot, jotka Vatsouras sai työskentelystään, vähennettiin kyseessä olleiden etuuksien määrästä, joten näitä etuuksia myönnettiin hänelle 169 euroa kuukaudessa. ARGE jatkoi 29.1.2007 tekemällään päätöksellä näiden etuuksien maksamista 31.5.2007 asti.

13 Vatsourasin työskentely päättyi tammikuun lopussa 2007.

14 ARGE:n 18.4.2007 tekemällä päätöksellä näiden etuuksien maksaminen lopetettiin 30.4.2007 alkaen. Oikaisuvaatimus, jonka Vatsouras teki tästä päätöksestä, hylättiin ARGE:n 4.7.2007 tekemällä päätöksellä sillä perusteella, että oikaisuvaatimuksen tekijällä ei ole SGB II:n 7 §:n 1 momentin toisen virkkeen 2 kohdan nojalla oikeutta etuuksiin. Vatsouras nosti tästä päätöksestä kanteen Sozialgericht Nürnbergissä.

15 Tällä välin Vatsouras aloitti 4.6.2007 uudelleen työskentelyn, minkä johdosta hän ei enää ollut riippuvainen sosiaaliavustuksesta.

Asia C-23/08

16 Koupatantze on 15.5.1952 syntynyt Kreikan kansalainen.

17 Hän tuli Saksaan lokakuussa 2006 ja otti vastaan työpaikan 1.11. samana vuonna. Hänen työsuhteensa päättyi 21.12.2006, koska työnantaja irtisanoi hänet tilausten puutteen takia.

18 Koupatantze haki 22.12.2006 ARGE:lta SGB II:n mukaisia työnhakijoille myönnettäviä perusturvaetuuksia. ARGE myönsi hänelle 15.1.2007 tekemällään päätöksellä etuuksia 670 euroa kuukaudessa 31.5.2007 asti. ARGE:n 18.4.2007 tekemällä päätöksellä näiden etuuksien maksaminen kuitenkin lopetettiin 28.4.2007 alkaen.

19 Oikaisuvaatimus, jonka Koupatantze teki tästä päätöksestä, hylättiin ARGE:n 11.5.2007 tekemällä päätöksellä sillä perusteella, että oikaisuvaatimuksen tekijällä ei ollut SGB II:n 7 §:n 1 momentin toisen virkkeen 2 kohdan nojalla oikeutta etuuksiin. Koupatantze nosti tästä päätöksestä kanteen ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa.

20 Koupatantze aloitti 1.6.2007 uudelleen työskentelyn, minkä johdosta hän ei enää ollut riippuvainen sosiaaliavustuksesta.

Ennakkoratkaisukysymykset

21 Sozialgericht Nürnberg päätti 18.12.2007 lykätä asioiden käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko – – direktiivin 2004/38 – – 24 artiklan 2 kohta yhdenmukainen EY 12 artiklan kanssa, luettuna yhdessä EY 39 artiklan kanssa?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko EY 12 artikla, luettuna yhdessä EY 39 artiklan kanssa, esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa unionin kansalaisilta evätään sosiaaliavustukset, mikäli – – direktiivin 2004/38 6 artiklan mukainen oleskelun sallittu enimmäispituus ylittyy eikä oleskeluoikeutta ole myöskään muiden säännösten nojalla?

3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko EY 12 artikla esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa Euroopan unionin jäsenvaltion kansalaisilta evätään jopa sellaiset sosiaaliavustukset, joita myönnetään laittomille maahanmuuttajille?”

22 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin 7.4.2008 antamalla määräyksellä asiat C-22/08 ja C-23/08 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavat huomautukset

23 Vaikka yhteisöjen tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten välisessä toimivallanjaossa on pääsääntöisesti kansallisen tuomioistuimen asiana tutkia, täyttyvätkö tosiseikkoja koskevat edellytykset, joiden perusteella on sovellettava yhteisön oikeusnormia, kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa, yhteisöjen tuomioistuin voi ennakkoratkaisupyyntöä käsitellessään tarvittaessa tehdä täsmennyksiä ohjatakseen kansallista tuomioistuinta tulkinnassa (ks. vastaavasti asia C-424/97, Haim, tuomio 4.7.2000, Kok., s. I-5123, 58 kohta).

24 Kuten ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee, esitetyt kysymykset perustuvat olettamaan, että pääasioissa kyseessä olevien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Vatsourasilla ja Koupatantzella ei ollut EY 39 artiklassa tarkoitettua ”työntekijän” asemaa.

25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on todennut, että Vatsourasin lyhyt vähäinen työskentely ei riittänyt toimeentuloon ja että Koupatantze ei työskennellyt juuri kuukautta kauempaa.

26 Tämän osalta on huomattava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 39 artiklassa tarkoitetulla ”työntekijän” käsitteellä on yhteisön oikeudessa oma merkityksensä, eikä tätä käsitettä pidä tulkita suppeasti. ”Työntekijänä” on pidettävä jokaista, joka tekee aitoa ja todellista työtä, eikä tällöin oteta huomioon sellaista työtä, joka on niin vähäistä, että sitä on pidettävä pelkästään toisarvoisena ja liitännäisenä. Kyseisen oikeuskäytännön mukaan työsuhteelle on ominaista se, että henkilö tekee tietyn ajanjakson ajan toiselle tämän johdon alaisena suorituksia vastiketta vastaan (ks. mm. asia 66/85, Lawrie-Blum, tuomio 3.7.1986, Kok., s. 2121, Kok. Ep. VIII, s. 687, 16 ja 17 kohta ja asia C-228/07, Petersen, tuomio 11.9.2008, Kok., s. I-6989, 45 kohta).

27 Mainitun vastikkeen pienuudella tai siihen käytettyjen varojen alkuperällä ei voi olla minkäänlaista vaikutusta yhteisön oikeudessa tarkoitetun työntekijän asemaan (ks. asia 344/87, Bettray, tuomio 31.5.1989, Kok., s. 1621, 15 kohta ja asia C-10/05, Mattern ja Cikotic, tuomio 30.3.2006, Kok., s. I-3145, 22 kohta).

28 Se, että palkkatyöstä saatava tulo on alle toimeentulominimin, ei ole esteenä sille, että tällaista työtä tekevän henkilön katsotaan olevan EY 39 artiklassa tarkoitettu työntekijä (ks. asia 53/81, Levin, tuomio 23.3.1982, Kok., s. 1035, Kok. Ep. VI, s. 351, 15 ja 16 kohta ja asia C-317/93, Nolte, tuomio 14.12.1995, Kok., s. I-4625, 19 kohta), vaikka kyseessä oleva henkilö pyrkisi täydentämään tuloa muilla keinoilla, kuten oleskeluvaltion julkisista varoista maksettavalla taloudellisella tuella (ks. asia 139/85, Kempf, tuomio 3.6.1986, Kok., s. 1741, Kok. Ep. VIII, s. 655, 14 kohta).

29 Lisäksi on todettava työskentelyn kestosta, ettei pelkästään sen perusteella, että palkkatyö on kestänyt lyhyen aikaa, voida katsoa, ettei se kuulu EY 39 artiklan soveltamisalaan (ks. asia C-3/90, Bernini, tuomio 26.2.1992, Kok., s. I-1071, 16 kohta ja asia C-413/01, Ninni-Orasche, tuomio 6.11.2003, Kok., s. I-13187, 25 kohta).

30 Tästä seuraa, että vaikka vastike olisi pieni ja työskentely lyhytkestoista, ei voida pitää mahdottomana, että kansalliset viranomaiset voisivat katsoa työskentelyn kyseessä olevan työsuhteen kokonaisarvioinnin perusteella aidoksi ja todelliseksi, mikä mahdollistaisi siis sen, että kyseistä työtä tekevää henkilöä pidetään EY 39 artiklassa tarkoitettuna työntekijänä.

31 Mikäli ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin päätyy katsomaan näin Vatsourasin ja Koupatantzen työskentelyn osalta, heillä olisi säilynyt työntekijän asema vähintään kuuden kuukauden ajan, kunhan direktiivin 2004/38 7 artiklan 3 kohdan c alakohdassa säädetyt edellytykset täyttyvät. Tällainen tosiseikkojen arviointi kuuluu pelkästään kansalliselle tuomioistuimelle.

32 Jos Vatsouras ja Koupatantze olivat säilyttäneet työntekijän aseman, heillä olisi ollut oikeus SGB II:ssa säädetyn kaltaisiin etuuksiin direktiivin 2004/38 24 artiklan 1 kohdan nojalla vähintään kyseisen kuuden kuukauden ajan.

Ensimmäinen kysymys

33 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä, onko direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohta yhdenmukainen EY 12 artiklan kanssa, luettuna yhdessä EY 39 artiklan kanssa.

34 Direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa säädetään yhdenvertaisen kohtelun periaatetta koskevasta poikkeuksesta; kyseistä periaatetta sovelletaan vastaanottavan jäsenvaltion alueella oleskeleviin muihin unionin kansalaisiin kuin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin, henkilöihin, joilla säilyy tällainen asema, ja heidän perheensä jäseniin.

35 Kyseisen säännöksen mukaan vastaanottavan jäsenvaltion ei tarvitse myöntää oikeutta sosiaaliavustuksiin muiden muassa työnhakijoille sellaisen pidemmän ajanjakson aikana, jona heillä on oikeus oleskella siellä.

36 Jäsenvaltion kansalainen, joka on työnhakijana jossakin toisessa jäsenvaltiossa, kuuluu EY 39 artiklan soveltamisalaan ja on näin ollen oikeutettu kyseisen määräyksen 2 kohdassa tarkoitettuun yhdenvertaiseen kohteluun (asia C-258/04, Ioannidis, tuomio 15.9.2005, Kok., s. I-8275, 21 kohta).

37 Kun lisäksi otetaan huomioon unionin kansalaisuuden käyttöön ottaminen ja se, miten unionin kansalaisilla olevaa yhdenvertaista kohtelua koskevaa oikeutta on tulkittu, sellaista rahallista etuutta, jolla pyritään helpottamaan työhön pääsyä jäsenvaltion työmarkkinoilla, ei ole enää mahdollista jättää EY 39 artiklan 2 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle (asia C-138/02, Collins, tuomio 23.3.2004, Kok., s. I-2703, 63 kohta ja em. asia Ioannidis, tuomion 22 kohta).

38 On kuitenkin perusteltua, että jäsenvaltio myöntää tällaisen korvauksen vasta sen jälkeen, kun työnhakijan ja kyseisen valtion työmarkkinoiden välillä on voitu osoittaa olevan tosiasiallinen yhteys (asia C-224/98, D'Hoop, tuomio 11.7.2002, Kok., s. I-6191, 38 kohta ja em. asia Ioannidis, tuomion 30 kohta).

39 Tällaisen yhteyden olemassaolo voidaan tarkastaa etenkin toteamalla, että kyseinen henkilö on kohtuullisen ajanjakson ajan todellisesti ja aidosti hakenut työtä kyseessä olevassa jäsenvaltiossa (em. asia Collins, tuomion 70 kohta).

40 Tästä seuraa, että jäsenvaltioiden kansalaiset, jotka hakevat työtä toisessa jäsenvaltiossa ja ovat tosiasiallisessa yhteydessä tämän valtion työmarkkinoihin, voivat vedota EY 39 artiklan 2 kohtaan saadakseen rahallisen etuuden, jonka tarkoituksena on helpottaa pääsyä työmarkkinoille.

41 Toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja tarvittaessa kansallisten tuomioistuinten asiana on paitsi todeta, että työmarkkinoihin on tosiasiallinen yhteys, myös analysoida kyseisen etuuden tunnusmerkkejä, varsinkin sen tarkoitusta ja myöntämisedellytyksiä.

42 Kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 57 kohdassa, etuuden tarkoitus on arvioitava etuuden tulosten eikä sen muodollisen rakenteen perusteella.

43 SGB II:n 7 §:n 1 momentissa säädetyn kaltainen edellytys, jonka mukaan kyseessä olevan henkilön on oltava työkelpoinen, voisi viitata siihen, että etuuden tarkoituksena on helpottaa työhön pääsyä.

44 Direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa säädettyä poikkeusta on joka tapauksessa tulkittava EY 39 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

45 Direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuina ”sosiaaliavustuksina” ei voida pitää rahallisia etuuksia, joiden tarkoituksena on riippumatta siitä, miten niitä luonnehditaan kansallisessa lainsäädännössä, helpottaa pääsyä työmarkkinoille.

46 Edellä esitetyn perusteella on vastattava, että jäsenvaltioiden sellaisten kansalaisten, jotka hakevat työtä toisessa jäsenvaltiossa, oikeuden osalta ensimmäisen kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat direktiivin 2004/38 24 artiklan 2 kohdan pätevyyteen.

Toinen kysymys

47 Kun ensimmäiseen kysymykseen annettu vastaus otetaan huomioon, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Kolmas kysymys

48 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee tällä kysymyksellä, onko EY 12 artikla esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa Euroopan unionin jäsenvaltioiden kansalaisilta evätään sellaiset sosiaaliavustukset, joita myönnetään laittomille maahanmuuttajille.

49 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa tässä kysymyksessä turvapaikanhakijoille myönnettävistä etuuksista annettuun lakiin, jonka 1 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään, että ulkomaalaisilla, jotka oleskelevat tosiasiallisesti Saksan liittotasavallan alueella, on oikeus kyseisiin etuuksiin silloin, kun heillä on menettelystä turvapaikka-asioissa annetun lain mukainen oleskelulupa.

50 Esitetty kysymys on siis ymmärrettävä siten, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy sillä pääasiallisesti, onko EY 12 artikla esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa jäsenvaltioiden kansalaisilta evätään sosiaaliavustuksia, vaikka niitä myönnetään kolmansien valtioiden kansalaisille.

51 EY 12 artiklan ensimmäisessä kohdassa kielletään kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä EY:n perustamissopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän sopimuksen määräysten soveltamista.

52 Tämä määräys koskee yhteisön oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita, joissa jäsenvaltion kansalaista kohdellaan syrjivästi verrattuna toisen jäsenvaltion kansalaisiin pelkästään hänen kansalaisuutensa perusteella, eikä sitä ole tarkoitus soveltaa tapauksessa, jossa jäsenvaltioiden kansalaisia ja kolmansien valtioiden kansalaisia mahdollisesti kohdellaan eri tavalla.

53 Kolmanteen kysymykseen on siis vastattava, että EY 12 artikla ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa jäsenvaltioiden kansalaisilta evätään sellaiset sosiaaliavustukset, joita myönnetään kolmansien valtioiden kansalaisille.

Oikeudenkäyntikulut

54 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Jäsenvaltioiden sellaisten kansalaisten, jotka hakevat työtä toisessa jäsenvaltiossa, oikeuden osalta ensimmäisen kysymyksen tutkinnassa ei ole tullut esille sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat Euroopan unionin kansalaisten ja heidän perheenjäsentensä oikeudesta liikkua ja oleskella vapaasti jäsenvaltioiden alueella, asetuksen (ETY) N:o 1612/68 muuttamisesta ja direktiivien 64/221/ETY, 68/360/ETY, 72/194/ETY, 73/148/ETY, 75/34/ETY, 75/35/ETY, 90/364/ETY, 90/365/ETY ja 93/96/ETY kumoamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/38/EY 24 artiklan 2 kohdan pätevyyteen.

2) EY 12 artikla ei ole esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa jäsenvaltioiden kansalaisilta evätään sellaiset sosiaaliavustukset, joita myönnetään kolmansien valtioiden kansalaisille.

Allekirjoitukset